

Zondag 7 februari 1915 – enige editie

Belgische vluchtelingen.

De minister van buitenlandse zaken heeft de aandacht van zijn ambtgenoot van justitie gevestigd op de omstandigheid, dat in enkele gemeenten de ambtenaren van de burgerlijke stand weigeren de huwelijken van Belgische uitgewekenen te voltrekken op de enkele grond, dat de aanstaande echtgenoten hier te lande geen woonplaats hebben.

De minister van justitie laat nu de ambtenaren van de burgerlijke stand door tussenkomst van de officier van justitie uitnodigen, de uitgewekenen zoveel mogelijk ter wille te zijn en in voorkomende gevallen belangstellenden er op te wijzen, dat zij ingevolge art. 76 van het burgerlijk wetboek hun woonplaats hier te lande kunnen vestigen.

Van de Zeeuwse grens.

Sluis, 6 februari. Hedenmiddag was het marinegeschut van uit zee hier weer zeer goed te horen. Er werd hevig geschoten. Duidelijk was het waar te nemen dat het schieten tussen Nieuwpoort en Oostende, ter breedte van Westende, plaats had. Hedennacht zijn 2 bommen geworpen in de omgeving van Heist. Alles wijst er op dat van uit zee weer heftig geageerd wordt tegen de Belgische kust.

Belgische en Duitse vrijmetselaars.

De Echo Belge, die te Amsterdam verschijnt, bevat een briefwisseling gevoerd tussen Charles Magnette, grootmeester van het Groot Oosten van België, en twee Duitse grote loges, die van Darmstadt en Bayreuth, de enige van de negen grote loges van Duitsland die op de

hun toegezonden brief van de Belgische grootmeester hebben geantwoord.

De brief van de grootmeester van het Belgische Grote Oosten is van 27 september 1914. Hij schrijft: "De oorlog, die op het ogenblik gans Europa teistert en de hele beschaafde wereld van wanhoop vervult, en de pijnlijke en verschrikkelijke gebeurtenissen die er het onvermijdelijke gevolg van zijn, moeten het hart van elke vrijmetselaar met smart vervullen. Want, is het ook de grote plicht van de vrijmetselaar zijn bedreigde vaderland lief te hebben en te verdedigen, hij moet tevens verder en hoger kijken, niet vergeten, dat hij de erediens van de humaniteit belijdt en dat het ideaal is, dat onder de volken zowel als de rassen alle mensen, gelijk in de loges, broeders zijn."

De schrijver doet op die gevoelens bij zijn Duitse broeders een beroep. Hij wil niet onderzoeken bij wie de verantwoordelijkheid voor de oorlog ligt en erkent, dat de vrijmetselaars in alle betrokken landen volkomen te goeder trouw kunnen geloven, dat het recht aan de zijde van hun land is. Maar allen moeten her er over eens zijn, dat een herhaling van de gruwelen die er in deze oorlog zijn gepleegd voorkomen moet worden en het daarom vastgesteld dient te worden, onder welke omstandigheden ze zijn bedreven. Hij meent, dat de vrijmetselarij eerder dan enige andere instelling geroepen is, hier licht te brengen.

Hij nodigt de Duitse grote loges daarom uit, vooreerst er bij de burgerlijke bevolking van de oorlogvoerende landen en bij de legers te velde op aan te dringen om nooit van de regels der humaniteit, van het volkenrecht en van het oorlogsrecht af te wijken; vervolgens mee te werken tot samenstelling van een commissie, die zich ten onderzoek zal begeven naar de streken, waar de oorlog gevoerd is en wordt. Die commissie zou bestaan uit leden van de grote loges van

onzijdige landen, bv. een Nederlandse, een Zwitserse en een Italiaanse broeder, en dan een Duits en een Belgisch vrijmetselaar.

Wilhelm Süss, van de grote loge de l'Union te Darmstadt, antwoordde de 7^e oktober met een broederlijke brief. "De wensen, die gij in het begin van uw brief uitspreekt, eren uw broederlijk hart grotelijks, ik deel er volkomen in." Maar voor het overige? "Waar was de Belgische, de Franse en de Engelse vrijmetselarij in deze oorlog, die ons zo misdadig is opgelegd?" Zo zij tegen de oorlogswoede in hun land hebben getuigd, is hun stem verloren gegaan. Wat zou hun beroep op de volken en de legers nu vermogen? "De heren politici en generaals zullen doen hetgeen zij geloven, dat de ijzeren noodzakelijkheid hun gebiedt.

Bovendien, de Duitsers blijven mensen ook in het hevigste gevecht. Een beroep op hun humaniteit zou een belediging zijn: alsof wij aan hun menselijkheid twijfelden. Ook de commissie verwerpt de schrijver. Hij is overtuigd, dat de Duitse legers de oorlog humaan voeren. "Na de oorlog", vervolgt hij, "zal het de taak en de zaak van de vrijmetselarij zijn, de volken in onze geest te ontwikkelen en ze meer dan ooit van de vrijmetselaarsgeest te vervullen, ten einde de terugkeer van zo verschrikkelijke tijden te beletten en te verhinderen dat tot onze ontzetting menselijke wezens zich nog verlagen, gelijk wij het over onze grenzen de overheid en hun ondergeschikten hebben moeten zien en horen doen. Wijden wij ons ondertussen overal aan werken van waarachtige menselijke en goddelijke liefde."

Kesselring, van de grote loge Zur Sonne te Bayreuth schrijft in de vorm van een nota. Hij verwerpt het voorstel. De harde maatregelen, die de Duitsers hebben genomen, zijn door gruwelijke wreedheden van Belgen, Fransen en Russen uitgelokt. Deze hebben met dumdds geschoten en de witte vlag misbruikt. Onder Duitse soldaten heerst teveel tucht dan dat ze kunnen bedreven hebben wat

men hen ten laste legt. De Belgische vrijmetselaars gaan op de leugenberichten van Franse en Engelse bladen af. Laten de Franse en Engelse loges de voorschriften der humaniteit verbreiden. Laten de Belgische vrijmetselaars optreden tegen de leugens van onze tegenstanders.

De grootmeester van het Belgische Groot Oosten antwoordt in een lange brief. Wij kunnen slechts enkele punten aanroeren. Hij neemt aan, dat de zeven grote loges, die niet hebben geantwoord er evenzo over denken als Darmstadt en Bayreuth.

Magnette laat de vraag, wie de oorlog begonnen is, rusten, hij blijft op het gebied der vrijmetselarij. De Belgische vrijmetselarij – voor de Franse en de Engelse is hij niet aansprakelijk – heeft altijd en met alle krachten gewerkt tegen de afschuwelijke oorlog. Maar op de politiek heeft zij zomin als de Duitse rechtstreeks invloed. En al had zij dat wel gehad, het plotselinge van de gebeurtenissen zou elke poging machteloos hebben gemaakt. De gehele Belgische vrijmetselarij viert elk jaar een vredesfeest, ter ere van de eerste Haagse conferentie. Het eerst van alle vrijmetselaarsmogendheden heeft het Belgische Groot Oosten besloten zich te laten vertegenwoordigen op de internationale vredesvergadering van vrijmetselaars, die van 11 tot 19 augustus 1914 te Frankfurt zou gehouden zijn.

De twee Duitse vrijmetselaars geven alle schuld van de oorlog en van de gruwelen aan Duitslands vijanden. Maar, zegt Magnette, “Ik twijfel geen ogenblik noch aan uw overtuiging, noch aan de oprechtheid van uw verzekeringen. Ik wil echter eenvoudig dit zeggen: gij gaat af of beweringen, op verhalen, op krantenverslagen ... Niettemin doet gij uitspraak. Gij moet ook de andere partij horen. Hij, Magnette, heeft zelf gezien, zelf gehoord, hij weet. Nochtans houdt hij zich zijn oordeel voor. Hij wil een onpartijdig onderzoek. Het beroep op de menselijkheid van burgers

en soldaten had hij ook niet alleen aan de Duitsers gericht willen hebben, maar aan alle oorlogvoerende partijen.

Dan verdedigt Magnette zijn landgenoten. Men stelt ze voor als woestelingen en barbaren. "Integendeel," zegt hij, "is ons volk, in zijn geheel, arbeidzaam, eenvoudig, braaf, fatsoenlijk en goed. De toewijding en het medelijden zijn bij de werkende stand zo goed als in de hogere standen der samenleving, overheersende eigenschappen, waarvoor er overvloedig bewijzen zijn. De misdadigheid is er niet groter dan in andere landen, integendeel."

Tirailleurs of sluipschutters hebben slechts bestaan in de verbeelding van hen die er belang bij hadden er in te geloven. "Dat Belgische burgers, geen militairen, weinig op de hoogte van de wetten en gebruiken van de oorlog, hun land plotseling overweldigd ziende, hun lijf en goed bedreigd, voordat de overheid nog de tijd had gehad hen met de aanbevelingen en voorschriften van de staat van oorlog bekend te maken, en dat anderen, behorende bij de non-actieve burgerwacht en niet voorzien van uniform of onderscheidingteken, tegen geregelde Duitse troepen gebruik van de wapens hebben gemaakt. Ik wil het zomin ontkennen als erkennen. Maar het is mogelijk, en het zou verklaard kunnen worden. De vraag is maar of de voorvallen werkelijk zijn gebeurd en of zij veelvuldig en ernstig genoeg zijn geweest om de verschrikkelijke vergelding te rechtvaardigen die zij hebben uitgelokt."

Magnette herinnert dan aan een aanvoerder van Oostenrijkse tirailleursbenden, die nu als een volksheld wordt vereerd, en aan Andreas Hofer, die in Duitsland zo hoog wordt geschat.

In alle geval, het onderzoek der commissie had hier de waarheid aan het licht kunnen brengen.

Aan het slot zegt Magonette: "Ik kan verklaren, dat zo de oorlog op het vijandelijke gebied wordt overgebracht, wij alles zullen doen opdat de ellende van de oorlog zo veel mogelijk wordt verzacht, en dat allen, soldaten en burgers, die grote beginselen van goedheid, billijkheid, gerechtigheid en menslievendheid zullen eerbiedigen, waaraan mijn Groot Oosten en onze loges onwrikbaar trouw zullen blijven."

Naar aanleiding van het artikel van onze correspondent omtrent de overgave van Antwerpen, schrijft het Handelsblad van Antwerpen:

In de vergadering van notabelen, die besloot tot parlementeren met de Duitse militaire overheid, was de eenparigheid niet volstrekt, vermits ook de scheiding der machten werd verdedigd, 't is te zeggen dat ook voorgehouden werd, dat de burgerlijke macht niet met de militaire te onderhandelen had of onderhandelen kon.

Het feit bewijst volgens ons slechts dit: dat er mensen zijn die de beginselvastheid drijven tot beginseloverdrijving.

Périssé la ville, pourvu que le principe soit sauf, zou men kunnen zeggen; de stad mag de ondergang tegemoet gaan, als de beginselen maar ongeschonden blijven.

Een ding is maar goed, te weten dat generaal de Guise, en zijn gevolmachtigde, generaal Werbrouck, die de conventie van Kontich voor de militaire overheid bekrachtigden, zich niet zo beginselvast of liever zo beginseloverdreven toonden.

Wij blijven dus bij de mening der bevolking, die de bange uren der beschieting heeft doorleefd, namelijk deze: dat Antwerpen nooit genoeg erkentelijkheid zal kunnen betuigen aan de mannen die, toen het lot van Antwerpen aan een zijden draadje hing, zich niet in de ivoren toren van beginselen hebben ingesloten; doch onder het vuur

der bommen, het aanrukkend vijandelijk leger tegemoet renden om, als overheid van Antwerpen, te onderhandelen over de voorwaarden der capitulatie.

Veronderstel dat een stormwind ware opgestoken in de morgen van vrijdag 10 oktober, toen de stad op vijftien plaatsen tegelijk brandde, en er noch water voorhanden, noch brandweer te vinden was.

Zouden we dan met een academische beraadslaging over het beginsel van de scheiding der machten, de stad voor een ontzaglijke ramp hebben kunnen redden? Of zouden we misschien de brand met beginselen geblust hebben?

In het geval van Antwerpen hebben de machten gedaan wat de omstandigheden vergden: de militaire overheid heeft het gevangen nemen van het vestingleger, wiens lot bezegeld scheen, voorkomen en bij ontstentenis van militaire overheid - afzonderlijke bevelhebbers van eenheden waren geen feitelijke overheid meer - heeft de burgerlijke overheid gehandeld, als de enige autoriteit die kon handelen.

Waar geen twee machten meer aanwezig zijn, kan het beginsel van de scheiding niet meer ingeroepen worden en het wordt iets geheel anders dan beginselvastheid haar nog mordicus te willen inroepen wanneer uw moederstad dreigt platgeschoten te worden of in de vlammen op te gaan.”

Een schepen uit Bilsen (België), die een pas had vervalst, is veroordeeld tot 3 maanden gevangenisstraf.

Men meldt ons: Sinds enige dagen is er te Antwerpen weer wit brood te krijgen, wat sinds het begin van de oorlog nog niet gebeurd is. Maar voor de oorlog kostte die 29 centiemmen het kilo, nu 56 centiemmen.

De bloemuitdeling geschiedt per gemeente en volgens het aantal inwoners. Geregeld is er meel te kort om aan alle aanvragen te voldoen. Al de broodwinkels zijn dan ook meestal reeds vroeg in de morgen gesloten, en achter de winkelruiten prijkt bijna voortdurend een kaart met opschrift: "Geen brood vandaag".

Men meldt ons: Verleden week werden te Turnhout drie bestuurders van de Coöperatief aangehouden. Geboeid, onder sterk militair geleide, werden zij naar Antwerpen overgebracht.

Zij worden beschuldigd Belgische dienstplichtigen over de grenzen geholpen te hebben.